

Uus aig

Om katekümne edimene aastesada ja täembedses päeväs om pīaaiгу kik uvvembe aa viguri ja moodu meie tilliksese küllä kah jõudan.

Näitusess siande pikk ja irmus keeruline sõna nagu "integratsioon". No mes ta meile sõss tähendess? Iki sedä, et ku varemb elleve me külan, mis joosep müüda Võrtsjärve viird, päämiseld eestlasist kalamehe, sõs nüid om siiakanti pesa tennu ka igat sorti vällamaalasi. Meil om joba oma suumlane, oma taanlane ja oma sakslane. Mia usu, et ega siigi aig kaugel ei ole, ku mõni ameeriklane, uusmeremaalane või kes tääp mes konnasöödik omale siia tare soetep.

Oma rahvas vaht neid vällamaalasi akatusen nagu imeluume, oia, et mõni mutike viil elusat suumlast käege katsma ei akka. Ollive ju me kandi inimese varemb nännu pallald mustlasi obesege suvel ringi logistemen, vankrepera latsi ja kaltsukotte täis. No koloosi aal trehvas iki venelasi kah, aga sii olli ka puha. Täembedsess om kik nende uute elanigege arjunu. Akatusen tundusive na ju irmus targa, võõra ja pururikka, aga nüid tulep välla, et om peris ariligu inimese nagu me puha. Mõnel joba siit nainegi võetu ja latsile ilusa eesti nime pantu.

Kümme aastet tagasi olli sii tettu miis, kes suumlase uhiuut ja tohutu uhket elamist olli kaemen käinu. Küll sõss olli poodinuka taga sellätemist ja arutemist. Kige suuremb ime olli viil sii, et uvven majan om lämmi vesi ja sitamaja kah sehen. Seda es ole siin kandin enne nättu. Ei tää, kas olli sii kadedus või esäde tarkus, aga pääle kolme õlut ja ütte poolikut kinnitive mehe nagu ütest suust, et tark miis iki tarre ei situ.

Tõne uus asi om meil turism. No om iki varemb kah nättu igatsorti lõngussit suvel ringi lonkman ja prouaksit päeva käen peesitemen, aga sii om rohkemb juhus ja nallanummer ollu. Nüid tulep vällä, et siandsist ringiaalejidist võip mõnikõrd kasugi olla. Näitusess ei ole miandegi ime kui mõni nokasten linnasaks poole üü aal uut õlut nõuap või maru kähku bussi pääle piap jõudma. Sõs ei ole muud, ku mõni akkaje külamiis või –naine ajagu aga oma vanale "mossele" või Opelile ääle sisse ja küüti pakma. Ja siandse käigu iist massetes äste. Peräst om kik rahul.

Pääle selle tahave linnasaksa kiksugutsit luume, linde, tüüriistu ja tegemisi vahti. Ei ole ka midägi imeste, ku mõni ruutslane tahap viiskümmend aastet nõgesepuhman seisan vana obese atra irmsa raha iist ärä osta. Mõne aaste iist taht üits siande linnamiis mu naabremehe käest vana lagunu puuratastege obese vangerd omale saia. Olli nõun massma nõnda pallu kui küstas. Papi es jõua mitu kuud takkajärgi ärä imeste, mes sii ärra siandse loguge tiip, ku vankre põhi ei pidavet enämb siakartulitki kinni.

Ariliguld avitep neile pallast vahtmisest kah. Küll om mõnen majapidamisen nüid selleperäst obese ja ponide, küll emude ja jaanalinnu, küll mõnel pallald kari irmus karvatsit krantse. Näta tahetes ka korvipunumist, või kokku lüümist, korbi küdsättemist, obese ette panekut.

Mineve suvel olli üits pururikas väliseesti proua nuianu Kuusiku Miililt, et tema tahass viil enne surma ärä nätä, kudas käsitsi lehmä nüssetes. Peräst olli viil sada ruuni piu piston.

Mõni aaste tagasi presseve terve kari täiskasunu mehi ja naisi irmsa tormige vastu tuuld müüda auklist kruusatiid maru uhkide ratastege läbi külä. Peräst saime tääda, et sii ollu määnegi rattaretk ja nemä esi kutsvat sedä aktiivsess puhkamisess.

Viimane moeröögätus me kandin om naabrevalve. No

tegeliguld om meil kogundi kaits Valved ja sedä juba viimatse viiskümmend aastet, aga kumbki ei olevet sii õige. Konstaabel esi kuts kõrra külarahva kokku ja sellät pikald-laiald ku kasulik sii valve meile kigile oless. Mõtlime sõs, et võiss ju pruuvi kah, meil õnness ridakülä ja küllald ää naabre oovi pääle vahti. Ega muduki asi varemb kah kuigi ull ess ole, aga paremb joba pellate kui peräst kahjatse.

Siiamaani om meil kaits suurembet lahendemed kuritüüd ollu. Edimene olli joba peris ammu, ku kennigi uulmade sohver olli Palu Leida kalli Valdi alla ajanu. Sii olli siande tillike peni, saba üttelugu rõngan, joba viistöist aastet vana , puulpime ja ütest kõrvast kurt kah. Leida ikk paar õhtut kodun, aga arvas sõs esi kah, et küll sii Valdi oles varsti esigi ärä koolu.

Tõne olli sii, ku kennigi olli rakturi või kombainige üte tare taga elektreposti pikäli sõitan. Üitski es ollu midägi nännu ega kuulu. Õnness es tule sellest kah suurembet pahandust, sest sääll taren elli üits ütsik miis, kes olli joba mitme aaste iist tüütuss jäänu ja ei oless jõudan niikuinii pääle innatõusu elektriarvit massa.

Es läägi pallu aiga pääle naabrevalvege akatuse tegemist, ku naabrenaine mulle joba kõlist ja käsk kähku kapstamaale vaadete. Ma joosi ülepääkaala vällä ja näigi kohe irmust pilti: Reeda lehm olli keti puruss kakanu, seis keset mu kapstavagu ja laap kapstit kate suupoolege sisse. Ma võtsi ketijupist kinni ja tirisi Puniku Reedale tagasi. Riit olli peris ärä eitunu ja lubas Punikule karistusess õhtu ubina jahu sisse lõikamede jättä. Peräst mõtli ma küll, et kui naabrevalvet ei oless ollu, oless miu kapstapütt sii sügise tühjass jäänugi.

Viil ullemb lugu olli mineve sui. Me ää korstnepühkij Ruuna Karla olli igate viks miis, elli oma naisege rahuliguld, teie lehmale ja lambile eina, kasvat oma jaoss kartulit ja muid juurikit ja poodi man tüli es nori. Aga viimatsel aal akassive üits ja tõne sosisteme, et Karlal kasu vet kasvumaja tagumisen nukan midägi imelikku. Kennigi es julge õkva küsime kah minna, aga kik, kes nännu ollive, kinnitive, et õige asi sääll ei ole. Egä muud, ku lõpuss olligi keski kõrralik kodanik, kellele süa rahu es anna, politseile täada andan, et Karla kasvatep kodun kanepit. Tulligi sõs terve kamp uurjit ja puurjit kohale sedä kanepikasvandust kaeme. Karla es mõista aad egä ood ütelde. Mõne nädäli peräst tullive Talnast tähtsa vastusse: tegemist ollu üte uvve vällamaa tomatistordige. Nojah, kust sii päälekaibaij pidi siandsit uhkit vällamaa taimi tundma. Karla lubas pääle seda tomatisi poodist ostma akate.

Ku ilm külmembess läits, akass mu naabremiis ädaldeme, et iga kõrd, ku ta kodust raasikeses ärä lääp, om kuuri alt jälle paar sületäit ahjupuid kadunu. Es ole mia ega kennigi tõne midägi nännu ja es saa teda avite kah. Järgmine kõrd kauplusautu man kõnel naaber kigile kõva äälege oma ädast ja lubas kuurinukka kopraravva üless panna. Pääle sedä om puuvargus ärä jäänu.

Vot siande om elu Mulgimaa külän. Ei ole me kehvembe ega rumalambe kui linnasaksa. Lääme kigi uuvembide asjuge üten ja saame akkame. Vallavanemb ütlep selle kohta: külä om jätkusuutlik. Oiame aga silma-kõrva valla ja jääme uutma, mes koolitet mehe-naase edespidi vällä nuputeve.

Ilves Kristi